

TOOLBOX

Rebooting democracy through
citizen participation

Інструментарій Ради Європи
з питань громадської участі

Civil Participation:
Be the Change

2020

Developed by
Elections and Civil Society Division

within the framework of the project "Promoting civil participation
in democratic decision-making in Ukraine"

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Розроблено Відділом з питань виборів
та громадянського суспільства
в рамках впровадження проекту
Ради Європи «Сприяння участі
громадян в демократичному
процесі прийняття рішень».

Погляди, викладені в брошурі,
належать авторам і не обов'язково
відображають позицію Ради Європи.

Всі права захищені.

Заява про дозвіл: жодна частина
цієї публікації не може бути відтворена
в будь-якій формі або будь-якими
засобами, електронними
або механічними, включаючи
фотокопіювання, запис
або інший спосіб зберігання
і пошуку інформації, без письмового
дозволу Офісу Ради Європи в Україні.

Запити на отримання дозволу,
будь ласка, направляйте:

Відділ з питань виборів
та громадянського суспільства,
Департамент демократії та врядування,
Генеральний директорат
з питань демократії Ради Європи.

Developed by
Elections and Civil Society Division

within the framework of the project "Promoting civil participation
in democratic decision-making in Ukraine"

TOOLBOX

Rebooting democracy through
citizen participation

Інструментарій Ради Європи з питань громадської участі

Головні редактори:

Олексій Коваленко: експерт Ради Європи,
лідер ГС «Київська громадська платформа»,
голова ГО «Форум розвитку громадянського суспільства»
E-mail: akconua@gmail.com

Володимир Кебало: керівник проекту
Рада Європи: громадська участь
E-mail: Volodymyr.KEBALO@coe.int

Редакційний колектив:

Ауріка Івашко: консультантка проекту
Рада Європи: громадська участь,
експертка ГС «Київська громадська платформа»
E-mail: zav.aurika@gmail.com

Дарина Соколова: асистентка проекту
Рада Європи: громадська участь

Дизайн-верстка

Антон Осмак: консультант проекту,
голова ГО «Мій Відрадный»
E-mail: osman@ex.ua

**Civil Participation:
Be the Change**

УМОВНІ ПОЗНАЧКИ

Рекомендовано для використання:

центральні органи влади
(законодавчі та виконавчі)

органи місцевого самоврядування

неурядові організації,
громадяни

Формат використання:

онлайн

офлайн

комбінований

Варіант роботи:

індивідуальний

груповий

Рівень прийняття рішень:

рада

виконком

Нормативні документи, в які вносяться зміни:

закони /
постанови уряду

бюджет (місцевий,
центральный) /
стратегічні документи
(стратегії розвитку,
галузеві стратегії)

статут територіальної громади /
положення (про інструменти громадської участі)

ЗМІСТ

Рада Європи та громадська участь.....	6
CivicLab.....	8
Інтерактивна гра UChange	12
Шкільний громадський бюджет	16
Академія громадської участі	20
Академія громадської участі онлайн.....	22
Школа з адвокації для НУО.....	25
Положення «Про публічні простори»	27
Менторська програма	30
Бюджети громадської участі (національний та місцевий).....	33
Вдосконалення механізмів громадської участі.....	36
Онлайн-курси у співпраці з The Consultation Institute.....	38

РАДА ЄВРОПИ ТА ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ

Участь громадян у процесах прийняття рішень - основа функціонування та розвитку справжнього демократичного суспільства, адже завдяки цьому відбувається соціальний діалог з найважливіших питань. Громадяни приймають рішення і довіряють своїм представникам коли розуміють, що мають можливість висловитися під час політичних обговорень з важливих питань і рішень.

Серед найбільш актуальних проблем, що викликають стурбованість європейських демократій, - відчуження громадян від політичного процесу, відсутність суспільної довіри до демократичних інститутів і декореляція між уподобаннями громадян і рішеннями, що приймаються органами влади.

Ці проблеми повинні бути вирішені в терміновому порядку, оскільки громадяни, які не мають права голосу в політичних обговореннях та прийнятті рішень, з більшою ймовірністю будуть протистояти їм і будуть мати низьку довіру до органів влади. В результаті голоси громадян не будуть почуті, їх потреби не будуть задоволені, а влада діятиме, не будучи належним чином інформованою про потреби та проблеми громадян, що в свою чергу ускладнює для політиків усвідомлення наслідків їх рішень в житті громадян.

Досвід функціонування репрезентативної системи показує, що зміна політичних фігур не завжди може поліпшити ситуацію, якщо під питанням - якісне функціонування системи як такої. Отже, участь громадян має

життєво важливе значення для життєдіяльності демократії за рахунок посилення контролю громадян над органами влади і, таким чином, забезпечення їх дій відповідно до суспільних інтересів.

Громадяни повинні мати рівні права та можливості висловлювати свою думку при вирішенні місцевих справ і імплементації важливих політик, які впливають на їхнє життя, при цьому голоси всіх повинні бути враховані, в тому числі молодих людей, вразливих і маргіналізованих груп. Забезпечення рівних і сприятливих можливостей для участі громадян - один з кращих способів вирішення більшості проблем, з якими стикаються наші демократії. Найкраще демократичне управління зазвичай відбувається, коли громадяни більш активні, що, в свою чергу, скорочує розрив між громадянським суспільством і органами влади.

Сьогодні країнам у всьому світі критично необхідно перетворення демократичної системи. І у Ради Європи є цілий ряд інноваційних інструментів для цього. Ці новаторські механізми допомагають державам використовувати неймовірний потенціал громадян, НУО та громадянського суспільства в цілому, а також забезпечують включення цих підходів у функціонування політичних інститутів, роблячи участь громадян основою оновлених демократич-

Дан Попеску,
Голова Департаменту демократії
і управління Ради Європи

них систем. Цей Інструментарій - дорожня карта того, що можна зробити, щоб демократія знову запрацювала, поряд зі зміцненням виборчих систем та інвестуванням в демократичну освіту. Представлені нижче інструменти довели свою успішність в об'єднанні органів державної влади та громадянського суспільства у відкритому і чесному політичному діалозі, що привело до стійких реформ, зміцнило довіру суспільства до демократичних інститутів, допомогло виявити й усунути бар'єри й перешкоди, які існують між зацікавленими сторонами в процесі прийняття рішень. Рада Європи може надати експертно-методичну, консультативну, адвокаційну підтримку в імплементації нижче описаних інструментів громадської участі.

ЗАПРОШУЄМО ВАС!

Пройти інтерактивний онлайн-курс: [Громадська участь та стандарти Ради Європи](#)

Відвідати сторінку [Відділу Ради Європи з питань громадянського суспільства](#)

Відвідати сторінку проекту [«Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні»](#)

ІНСТРУМЕНТ

CivicLab

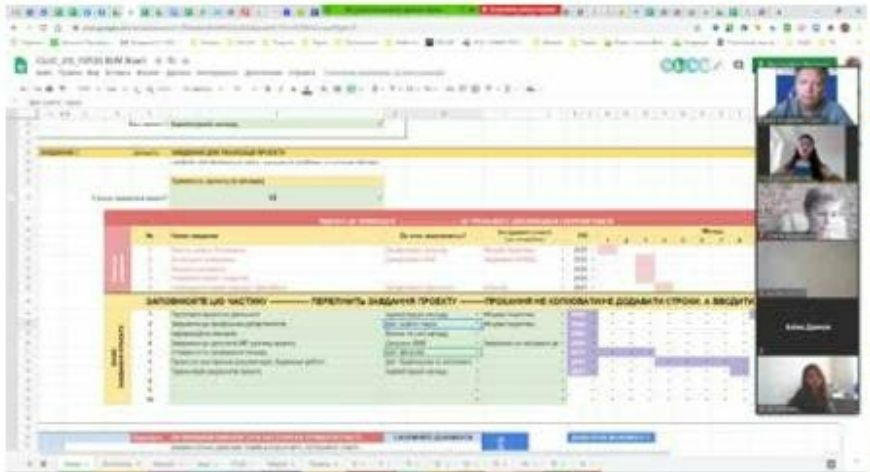
Методика онлайн напрацювання, аналізу та прогнозування варіантів рішень в процесі їх прийняття на місцевому, регіональному та національному рівнях.

Мета: підвищення ефективності та результативності процесу прийняття рішень та участі громадськості у ньому.

CivicLab забезпечує реальне дотримання і практичне виконання стандартів Ради Європи та керівних принципів участі громадян у процесі розробки та прийняття ефективних політичних рішень, як на місцевому, так і на національному та регіональному рівнях суб'єктами процесу консультацій з дотриманням принципів гендерної рів-

ності та недискримінаційності (люди різного віку та статі, люди з інвалідністю, соціально незахищені, вразливі та маргіналізовані групи тощо).

Інструмент використовується під час проведення консультацій, громадських слухань, стратегування, воркшопів, розробки нормативних та стратегічних документів різного рівня та інших заходах, що мають на меті напрацювання ідей, пропозицій, розробку варіантів рішень

з одночасною оцінкою їх на реалістичність та наданням рекомендацій.

Інструмент CivicLab включає: інноваційний автоматизований програмно-аналітичний комплекс «Цифрова компо-

CivicLab

3 листопада 2019
було проведено

більше **20** заходів

які відвідало

1143
учасників

онлайн

з них у форматі

783

Завдяки інструменту CivicLab напрацьовано пропозиції до

17 політик

15 РІШЕНЬ
успішно імплементовано

нента аналізу, візуалізації та прогнозування варіантів рішень», що оцифровує текстові напрацювання учасників/ць, набір стандартних цифрових матриць для внесення пропозицій (ідей, завдань, заходів тощо), форму оцінки потреб та концепцію відбору учасників на захід за встановленими критеріями, а також методику фасилітації, що адаптується до потреб певної цільової аудиторії та відповідної тематики заходу.

Інструмент CivicLab стане корисним для громадянського суспільства: активних мешканців, представників неурядових, міжнародних організацій та бізнесу, органів місцевого самоврядування, центральних і місцевих органів виконавчої та законодавчої влади.

Як це працює?

Учасники заходу працюють (індивідуально або в групах) за звичайним форматом (воркшоп, стратегічна сесія тощо) в онлайн, офлайн чи комбіновано разом із фасилітатором. Паралельно в режимі реального часу всі пропозиції учасників вводяться ноуттейкерами (оператор за комп'ютером) у спеціально розроблену під потреби заходу матрицю (електронну таблицю), угруповуються, виводяться на загальний екран, аналізуються та візуалізуються у вигляді інформативних графіків та діаграм.

Який очікуваний результат?

1. Рішення формуються прозоро та з урахуванням пропозицій учасників заходу, що якісно проаналізовані на реалістичність самими учасниками.
2. Матриця з пропозиціями від учасників та візуалізовані дані.
3. Аналітична довідка (політична пропозиція), що включає варіанти рішень або обґрунтовані пропозиції до них, а також рекомендації щодо доцільності обрання того чи іншого ефективного варіанту рішення для подальшої реалізації.

Приклади успішного використання:
<https://bit.ly/2Ew1u8>

Приклад аналітичного звіту:
<https://bit.ly/3hSNv5f>

ІНСТРУМЕНТ

ІНТЕРАКТИВНА ГРА UChange

Інтерактивна практична гра, що навчає громадян взаємодіяти з органами влади через ефективне використання інструментів громадської участі для вирішення нагальних проблем та реалізації власних ідей.

Мета: сформувати свідомого, відповідального та проактивного громадянина, що може і вміє ефективно впливати на рішення влади задля розвитку своєї громади.

На ігровому полі UChange моделюється взаємодія органів влади та громади під час вирішення реального питання (про-

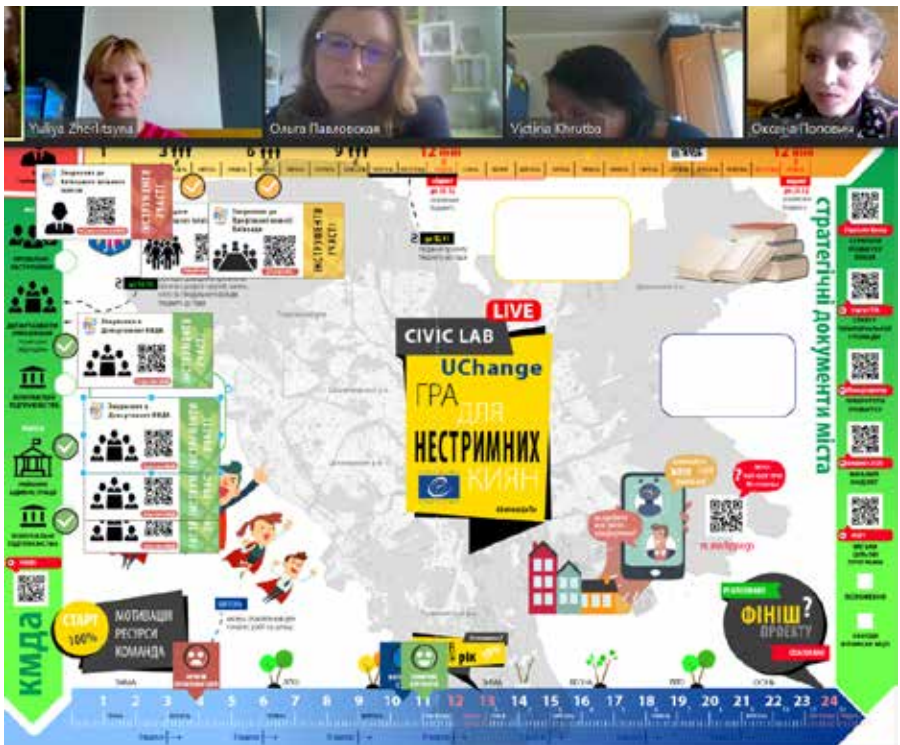
блеми / ідеї) одного із учасників/ць гри. В ході гри учасники та учасниці отримують нові знання, практичні навички та компетенції щодо особливостей життєдіяльності та функціонування країни та міста, інструментів впливу на владу та процесу прийняття рішень.

Інструмент використовується для спільного навчання взаємодії органів публічної влади та громадськості, напрацювання проєктів, розробки адвокаційної та комунікаційної кампанії, пошуку рішень щодо вирішення локальних проблем міста, моделювання процесу удосконалення секторальних та міських політик, а також для моделювання часових рамок отримання результату під час бюджетної адвокації.

Інструмент включає: ігрове поле (відображає структуру центральних, місцевих

та представницьких органів влади, базові нормативні документи, що регламентують їх діяльність, бюджетний цикл та шкалу часу, що відображає хід вирішення питання), набір карток (до 10 інструментів громадської участі) та фішок (проблема, поточний стан та очікуваний результат).

Інструмент CivicLab стане корисним для громадянського суспільства: активних мешканців, представників неурядових, міжнародних організацій та бізнесу, органів місцевого самоврядування, центральних і місцевих органів виконавчої та законодавчої влади.

UChange

3 січня 2020
було проведено

більше **13** заходів

з яких

10 LIVE

було проведено в форматі
LIVE (дистанційно, онлайн)
під час карантинних
обмежень COVID-19

зокрема:

UChange
Твій район

UChange
Екологія
та довкілля

UChange
LIVE

Як це працює?

Під час гри використовується одне з ігрових полей: місто (моделює роботу органів місцевого самоврядування), країна (моделює роботу центральних та місцевих органів влади, включно із законодавчою гілкою влади та бюджетними процесами) або SPB.Школа мрії (моделює використання шкільного громадського бюджету). Гра може проводитись в двох варіантах: офлайн (UChange) та онлайн (UChange LIVE).

Під час гри кожен учасник або учасниця на прикладі власного питання (проблема / ідея / проект) визначають точки входу до влади, документ, що регламентує вирішення їх питання, готують конкретне звернення, використовують інструмент громадської участі та складають чітку послідовність кроків для успішного вирішення власної конкретної проблеми, реалізації ідеї або проекту.

Учасники заходу працюють (в форматі онлайн чи офлайн) в групах, кожна з яких грає за своїм ігровим полем разом із фасилітатором. Гра може бути доповнена інструментом CivicLab (матриця підготовки проекту), в такому разі кожен із гравців по завершенню отримує електронний документ із вписаним власним проектом, який він одразу може почати реалізовувати. Також гра може проходити в форматі змагання між командами, які шукають найбільш ефективне рішення для розв'язання визначеної проблеми.

Який очікуваний результат?

1. Кожен гравець знає та вміє вирішити власне питання, з яким він прийшов на гру: до кого треба звернутись, які інструменти громадської участі використати, має послідовність чітких дій для вирішення свого питання.
2. Всі гравці знають, як функціонують органи публічної влади різного рівня, опанували нові знання щодо взаємодії із ними, вміють використовувати інструменти громадської участі для впливу на прийняття рішень задля розвитку своєї громади.
3. Виписаний проект, розроблена комунікаційна чи адвокаційна кампанія, сформовано паспорт бюджетної адвокації.

Приклади успішного використання:
<https://bit.ly/3coEoYU>

UChange

В іграх

взяли участь

473

учасника/ці

з них грали

онлайн

448

UChange
LIVE

отримали чимало
схвальних відгуків

від учасників

ІНСТРУМЕНТ

ШКІЛЬНИЙ ГРОМАДСЬКИЙ БЮДЖЕТ

Інструмент участі молоді у прийнятті рішень щодо розподілу частки місцевого бюджету на проекти розвитку шкільної / молодіжної спільноти.

Мета: формування свідомих та відповідальних молодих громадян та громадянок, які активно залучені до процесу прийняття рішень, мають можливість та вміють впливати на розвиток і життєдіяльність своєї громади, голос яких є почутим, а думка – врахована.

Інструмент навчає учнів та учениць створювати й розробляти ідеї, готувати проекти, комунікувати та працювати в команді, розвиває відчуття причетності та важливості власного голосу.

Інструмент шкільний громадський бюджет - це комплексне рішення для громади, що дозволяє розробити якісно нове по-

ження про шкільний громадський бюджет за моделлю Ради Європи та впроваджує освітню методичку, яка надає учням та ученицям практичні навички й компетенції та навчає основам громадської участі: як і що треба зробити школяру й громадянину та який інструмент використати, щоб його голос був почутий, а думка – врахована. Такий підхід є ключовим елементом формування свідомої молоді людини з активною громадською позицією, яка вміє результативно впливати на прийняття рішень впродовж всього життя.

Інструмент шкільний громадський бюджет включає: [«Інструментарій для впровадження Шкільного громадського бюджету»](#) у громаді, типове положення [«Про шкільний громадський бюджет»](#), освітню навчальну компоненту з учбовим планом та програмою (курс «Основи громадської участі»), що розрахована окремо на вчителів та учнів/ць (різного віку), комплекс заходів (онлайн/офлайн), які допомагають впровадити шкільний громадський бюджет на рівні міста та школи.

Інструмент стане корисним для:

- органів місцевого самоврядування, що бажають залучати молодь до прийняття рішень та налагодити діалог, а завдяки просвіті упередити дискусію і неконструктивну взаємодію

WEB-CONFERENCE

8 JULY
10.00 - 12.00 CET

Elections and Civil Society Division

Support the implementation of the project "Promoting local participation in decision-making in Ukraine"

INVOLVING CHILDREN AND YOUNG PEOPLE under 18 in civil participation mechanisms and decision making process

International standards and best practices

3 липня 2020 року положення «Про шкільний громадський бюджет» затверджено в двох громадах України:

Тернополі

(учні/ці 7-11 класів з 23 шкіл опанують нові знання та подадуть проекти загальною вартістю понад 1.7 млн. грн.)

Кролевецькій ОТГ

(5 шкіл та 1265 учнів/ць 5-11 класів опанують нові знання та подадуть проекти)

Освітня методика в пілотному варіанті випробувана в **Полтавській області** та **Вінниці**, а на постійній основі впроваджується в Кролевеці та Тернополі.

Робота по впровадженню шкільного громадського бюджету ведеться з представниками ще 12 українських міст.

модію між владою та громадою в процесі прийняття рішень;

- молоді, що бажає захистити свої права на участь у прийнятті рішень задля розвитку своєї спільноти і врахування її потреб;
- місцевих відділів та управлінь освіти, центральних органів влади, громадських організацій, що опікуються питаннями формування впливової молоді, яка бере активну участь у громадському житті на рівні міста та країни.

Як це працює?

Відповідно до «Інструментарію для впровадження Шкільного громадського бюджету», обирається модель шкільного громадського бюджету, що враховує всі особливості конкретної громади. На основі типового Положення про шкільний громадський бюджет, готується проект рішення чи розпорядження голови про впровадження шкільного громадського бюджету. Місцева рада своїм рішенням виділяє обсяг фінансування на реалізацію проектів-переможців шкільного громадського бюджету. Розробляється календарний план реалізації етапів шкільного громадського бюджету включно з освітнім навчальним планом та програмою. За експертної підтримки проекту Ради Європи проводиться серія заходів з навчання вчителів/льок та учнів/ениць щодо використання шкільного громадського бюджету в перший пілотний рік. Завдяки навчанню, передачі методики та опануванню практичних навичок, процес реалізації шкільного громадського бюджету набуває сталості.

Який очікуваний результат?

1. Свідомі та відповідальні молоді громадяни та громадянки, які активно беруть участь у процесі прийняття рішень, вміють впливати на розвиток і життєдіяльність своєї громади, голос яких - почутий, а думка – врахована.
2. Затверджене положення «Про шкільний громадський бюджет» та обсяг фінансування на реалізацію проєктів-переможців, внесено зміни в Статут громади.
3. Впроваджена освітня програма «Основи громадської участі».

Інструментарій для обрання моделі ШГБ:
<https://bit.ly/32S2Im7>

Типове положення про ШГБ:
<https://bit.ly/2ZZIz9J>

Презентація освітньої компоненти ШГБ:
<https://bit.ly/3j9fMxv>

Презентація методики впровадження ШГБ:
<https://bit.ly/3mEoo9U>

Презентація інструментарію ШГБ:
<https://bit.ly/3hVXsyP>

ІНСТРУМЕНТ

АКАДЕМІЯ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

Підтримка взаємодії, діалогу й зміцнення взаємної довіри та поваги між публічними державними органами та представниками громадянського суспільства.

Мета: створити умови для зміцнення громадської участі, взаємної довіри, поваги й визнання між представниками громадянського суспільства та публічними службовцями для подальшої співпраці між ними і побудови стійкого інклюзивного діалогу в процесі прийняття рішень. Мета Академії -

закладання основ для початку формування якісно нового партисипативного процесу прийняття рішень, коли голос кожного члена суспільства почутий.

Інструмент включає: семінари, тренінги та лекції, які тривають кілька днів, і збирають ра-

зом державних службовців та представників громадянського суспільства для обговорення обраної політики або проекту та спільної розробки стійких політичних рішень.

Інструмент буде корисним для: посадових осіб, депутатів міських рад і представників громадянського суспільства, які хочуть змін і побудови партнерських відносин між владою та громадськістю.

Як це працює? Академія громадської участі спрямована на підтримку співпраці й підвищення взаємної довіри між НУО та органами публічної влади. Це – унікальний навчальний і практичний курс, сформований на основі міжнародного досвіду та практик, стандартів Ради Європи, спрямований на вдосконалення компетенцій і навичок представників громадянського суспільства і державних службовців по спільному виробленню політик, а також на залучення громадян до прийняття рішень на всіх рівнях. Академія може бути адаптована для впровадження в різних муніципалітетах, з максимальним наближенням її наповнення до місцевих потреб і пріоритетів.

Який очікуваний результат?

1. Більш широке застосування інструментів і форм залучення громадян до процесу прийняття рішень.
2. Поглиблення співпраці та взаємодії між громадянським суспільством і публічними службовцями, а також відкритий і конструктивний діалог між ними.
3. Реальні приклади, коли громадянське суспільство впливає на визначення остаточної форми тієї чи іншої політики.

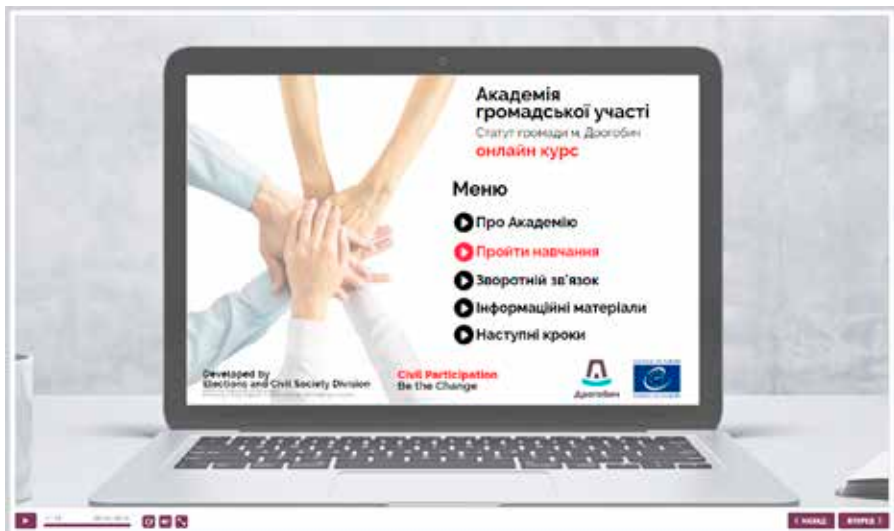
Даний інструмент був застосований в Києві, Житомирі, Львові. Успішний досвід показує, що впровадження Академії на місцевому рівні допомагає усунути бар'єри між зацікавленими сторонами та забезпечити інклюзивну й конструктивну участь, при якій думки громадян і НУО враховуються політиками на місцевому рівні.

Академія громадської участі:
Київ
<https://bit.ly/367MBOa>

Академія громадської участі:
Львів
<https://bit.ly/3knTVWm>

ІНСТРУМЕНТ

АКАДЕМІЯ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ ОНЛАЙН

Впровадження Академії на місцевому рівні допомагає усунути бар'єри між зацікавленими сторонами в процесі прийняття рішень і забезпечити таку подальшу інклюзивну й конструктивну громадську участь, коли думки громадян і НУО враховуються політиками.

Мета: підвищити рівень обізнаності посадових осіб та депутатів міських рад, представників ОГС та жителів міст про положення Статуту територіальної громади, можливості для взаємодії та співпраці у процесі прийняття рішень та розвитку гро-

мади; сприяння впровадженню оновленої нормативно-правової бази та стандартів Ради Європи щодо громадської участі.

Академія створюється з урахуванням місцевих потреб та контексту муніципалітета, проте велика частина модулів онлайн-Ака-

демії буде корисна для будь-якого громадянина незалежно від міста проживання.

кості в інструментах участі та успішність онлайн-курсу.

Інструмент включає:

Модуль 1:

Громадська участь та стандарти PE;

Модуль 2:

Статут територіальної громади;

Модуль 3:

Загальні збори, місцеві ініціативи, громадські слухання;

Модуль 4:

Е-петиції, публічні консультації, громадський бюджет;

Модуль 5:

Залучення громадян до створення публічних просторів, відкриті дані, гендерний підхід.

Кожен з модулів включає по три тематичні розділи, що присвячені окремим інструментам громадської участі і прикладам їх використання на практиці. Таким чином, загалом учасникам доступні 15 навчальних тем. Для якісного засвоєння тем, курс доповнено відео, інфографікою, інтерактивними елементами взаємодії із користувачем. Курс передбачає вступне та фінальне оцінювання знань, а також індивідуальні практичні завдання для самостійного виконання учасниками/цями.

Після запуску онлайн-Академії, розпочинається проведення інформаційно-просвітницької кампанії щодо участі громадян IPARTICIPATE. Моніторингова та аналітична складова дозволяє сформувати портфоліо «активного громадянина», виміряти обізнаність громадсь-

Інструмент онлайн Академія громадської участі буде корисним для:

- посадових осіб, котрі бажають краще залучати громадян до процесу вироблення рішень, знайти партнерів серед громадськості, налагодити ефективні консультації та збір пропозицій усіх зацікавлених сторін, наблизити управління у своєму місті до європейських стандартів і покращити якість життя громадян;
- депутатів місцевих рад, котрі хочуть вирішувати питання своєї громади за допомогою мешканців;
- представників чи представниць ОГС (громадських, благодійних організацій, ОСББ) що шукають можливості для реалізації своїх ініціатив, вирішення питань членів своєї організації чи конкретної локальної проблеми;
- мешканців міст, сіл та селищ, які мають активну громадську позицію, бажають реалізувати корисні ініціативи та бажають більше знати про діяльність місцевої ради та як вплинути на її рішення;
- молодих людей, які хочуть змінити своє місто на краще.

Як це працює?

Учасник заходить за посиланням на інтернет-сайт Академії. Обирає модуль і тему, за якими він бажає пройти онлайн навчання. Учасник має вибір - пройти повне навчання, або здобути навички використання окремого інструменту участі. Свої знання

АКАДЕМІЯ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ **ОНЛАЙН**

3 травня 2020 року
скористалися

більше
900
людей *(пройшли одне тематичне навчання)*

нові знання здобули

більше
200
людей *(склали успішно тест та виконали завдання)*

з них повністю курс опанували
(отримали сертифікат)

86 осіб

першим, третім
та четвертим
модулем
скористалися

78 осіб
36 осіб пройшли
другий та третій
модуль

за певною темою учасник може перевірити, пройшовши тестування та виконавши індивідуальні завдання. Результати тестування та перевіреного завдання з рекомендаціями надходять учаснику на е-мейл. В разі успішного проходження всіх модулів, учасник отримує електронний сертифікат про завершення Академії.

Який очікуваний результат?

Учасники, які пройшли навчання в Академії знають положення Статуту територіальної громади, вміють використовувати інструменти громадської участі та опанували можливості для взаємодії та співпраці у процесі прийняття рішень та розвитку громади.

Меню Академії громадської
участі онлайн:
[http://kpp-ngo.org/coe/
dtohbobychn/](http://kpp-ngo.org/coe/dtohbobychn/)

Вступ до Академії
громадської участі онлайн:
[http://kpp-ngo.org/coe/
dtohbobychn/](http://kpp-ngo.org/coe/dtohbobychn/)

ІНСТРУМЕНТ

ШКОЛА З АДВОКАЦІЇ ДЛЯ НУО

АКАДЕМІЯ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

Курс спрямований на поліпшення знань і практичних навичок представників громадянського суспільства в питанні ролі громадськості в процесі вироблення політик і просування інтересів громади через адвокаційні кампанії.

Мета: допомогти представникам громадянського суспільства орієнтуватися в складних умовах формування політик, щоб мати можливість більш ефективно брати участь в процесі розробки,

моніторингу та перегляду рішень на всіх рівнях.

Інструмент включає: практичні та теоретичні сесії, які тривають кілька днів, і дають представникам громадянського суспіль-

ства знання та навички для успішної реалізації кампаній громадського лобювання (адвокаційних кампаній) на національному та місцевому рівнях.

Інструмент буде корисним для: представників громадянського суспільства, які хочуть навчитися грамотно адвокатувати громадські рішення.

Як це працює? Школа з підготовки аналітики, адвокації та втілення змін - це інтерактивний і практичний курс, що складається з ряду сесій, що охоплюють різні проблематики, які проводяться тренерами-фахівцями в конкретній галузі (комунікація, адвокація, державна політика, гендерний підхід). Після закінчення школи учасники отримують повний спектр знань, потрібних для планування та імплементації адвокаційних кампаній.

Який очікуваний результат?

1. Представники громадянського суспільства отримують чітке розуміння основних понять, що стосуються аналізу державної політики, щоб згодом мати можливість сповіщати осіб, які приймають рішення, про інтереси і цінності громади.
2. Представники громадянського суспільства грамотно позиціонують себе в очах усіх зацікавлених сторін вироблення політик, а також успішно адвокатують громадські рішення.

Літня школа адвокації:
<https://bit.ly/2G2GVMl>

ІНСТРУМЕНТ

ПОЛОЖЕННЯ «ПРО ПУБЛІЧНІ ПРОСТОРИ»

Впровадження інтерактивних консультацій з громадськістю для планування публічних просторів.

Мета: залучення громадян до планування міста задля створення комфортних, безпечних, інклюзивних та сучасних публічних просторів із збереженням історико-культурної та природної спадщини.

Одним із найбільш проблемних питань під час ухвалення рішень органами місцевого самоврядування є можливість громади самостійно впливати на планування, розвиток та облаштування публічних просторів. Громадськість під час обговорень визна-

чає публічний простір, як середовище комунікації і співпраці з органами місцевої влади - тобто місце, в якому поєднується велика кількість різноманітних інтересів та потреб, які можуть суперечити одне одному.

Завданням є впровадження нового інструменту громадської участі за рахунок адаптації та затвердження положення «Про залучення громадян до планування публічних просторів», а також проведення серії онлайн навчальних заходів для публічних службовців та громади міста. Посилення громадської участі у даному питанні покликане збалансувати протиріччя, конфлікти задля забезпечення сталого розвитку.

Інструмент включає: типове положення «Про залучення громадян до планування громадських просторів» та серію навчальних та консультативних заходів, відповідно до методології.

Інструмент стане корисним для:

- публічних службовців, що бажають активно залучати громадськість до планування публічних просторів;
- активних громадян, які бажають брати участь в процесі обговорення планування публічних просторів, щоб їх потреби та пропозиції були враховані під час розробки проєкту;

Як це працює?

Обирається публічний простір, на базі якого відбувається пілотування методики та проекту положення. Проводяться консультації, готується проєкт рішення про впровадження положення «Про залучення громадян до планування публічних просторів». Місцева рада своїм рішенням положення «Про залучення громадян до планування публічних просторів».

Даний інструмент використовувався в м. Дрогобич щодо залучення мешканців до реконструкції центральної вулиці, доля якої протягом останніх 10 років гаряче обговорювалася містянами.

Завдяки ефективній методології та послідовному плану реалізації, вдалось залучити до публічних консультацій 518 мешканців. З результатами проведених консультацій можна ознайомитись у [звіті](#), а з реалізованим проєктом – у [відео](#).

Який очікуваний результат?

1. Громадян активно залучають до планування міста задля створення комфортних, безпечних, інклюзивних та сучасних публічних просторів із збереженням історико-культурної та природної спадщини.
2. В громаді діє новий інструмент громадської участі, всі консультації щодо публічних просторів відбуваються згідно затвердженого положення «Про залучення громадян до планування публічних просторів».

З розширеним описом методики на прикладі кейсу міста Дрогобич, можна ознайомитись за посиланням:
<https://bit.ly/3iWicUP>

ПОЛОЖЕННЯ «ПРО ПУБЛІЧНІ ПРОСТОРИ»

1 місто 518 мешканців 3 консультації 2 затверджених положення

ІНСТРУМЕНТ

МЕНТОРСЬКА ПРОГРАМА «МЕНТОРСТВО ЗАРАДИ ЗМІН»

Тримісячна комплексна менторська онлайн-програма для громадських активістів та публічних службовців регіональних та місцевих органів влади.

Мета: допомогти активним громадянам, громадським організаціям, публічним службовцям отримати необхідні знання, навички та підтримку з таких питань::

- планування та реалізації громадської ініціативи;
- оцінка та розробка нормативно-правового регулювання інструментів громадської участі в громаді;
- індивідуальна стратегія застосування інструментів участі задля реалізації громадської ініціативи;
- адвокаційна стратегія та діяльність задля просування та реалізації ініціативи;
- комунікаційна складова для реалізації громадської ініціативи та для роботи публічного службовця;
- проектний менеджмент;
- залучення коштів та ресурсів (fundraising);

- створення та державної реєстрації громадської організації;
- управління та стратегічного розвитку громадської організації.

Інструмент включає: оцінку потреб та базових навичок учасників/ць, індивідуальну програму особистого розвитку та професійного розвитку учасника/ці, роботу із особистим ментором (наставником): консультації, виконання практичних завдань.

Інструмент стане корисним для:

- представників органів місцевого самоврядування, що бажають підвищити свої компетенції та запровадити у своїй роботі кращі міжнародні практики,

У першій менторській програмі

Взяли участь

15

учасників та учасниць

стандарти Ради Європи та принципи доброго демократичного врядування;

- активним громадянам, котрі бажать підвищити свої компетенції та отримати нові практичні навички реалізації власних ініціатив різного рівня та тематики;
- представникам/цям громадських організацій, що співпрацюють з публічною владою в частині реалізації політик та бажать запровадити нові інструменти участі в прийнятті рішень на прийняття рішень та підвищити фаховість та ефективність роботи своїх організацій задля досягнення цілей та розвитку громад.

Як це працює?

Насамперед проводиться інтернет-аудит навичок учасників/ць, щоб допомогти визначити їх поточний рівень майстерності у цільових областях; надалі розробляються плани особистого розвитку, що впливають з аудиту, беручи до уваги цінності Ради Європи та можливості їх включення до конкретної програми особистісного та професійного розвитку учасника/ці. У рамках програми кожному учаснику/ці присвоюється наставник (ментор) з тієї області, в якій учасник має найбільше зацікавлення. Індивідуальним консультаціям передуює вивчення учасником рекомендованих курсів, літератури, інших електронних ресурсів. Учасники працюватимуть зі своїми наставниками над зміцненням конкретних навичок та вмінням застосовувати демо-

кратичні цінності загалом та цінності Ради Європи зокрема.

Який очікуваний результат?

Активні громадяни, представники неурядових організацій та публічні службовці, що вміють у своїй щоденній практичній діяльності використовувати кращі міжнародні практики, стандарти Ради Європи та принципи доброго демократичного врядування.

Команда ментора

Quintin Oliver:

<https://bit.ly/3mAgzZ>

Команда менторки

Iryna Titarenko:

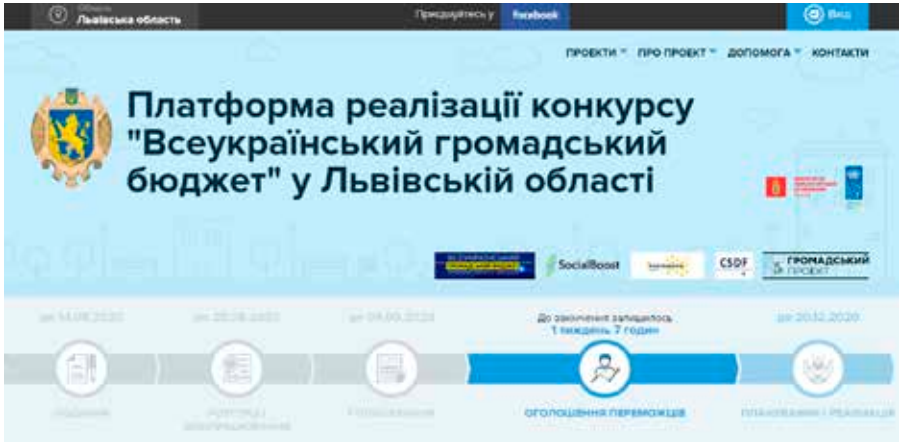
<https://bit.ly/3iZpjjc>

Приклад реалізованих ініціатив:

https://bit.ly/3kBuahq

ІНСТРУМЕНТ

БЮДЖЕТИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ (НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІСЦЕВИЙ)

Інструменти участі, завдяки яким частина бюджетних коштів витрачається на проекти, що було запропоновано і підтримано громадою.

Мета: формування свідомих та відповідальних громадян та громадянок, які активно залучені до процесу прийняття рішень, мають можливість та вміють впливати на розвиток і життєдіяльність своєї громади, голос яких є почутим, а думка – врахована.

Інструмент дозволяє залучити громадян до прийняття рішень на національному та місцевому рівнях щодо розподілу частки місцевого та державного бюджету на проекти розвитку своєї громади.

Для ефективної взаємодії громади та влади у спільному вирішенні питань, реалізації ідей громадян потрібні знання, практичні навички та компетенції щодо процесу прийняття рішень. Для цього є такі інструменти як громадський бюджет і національний (всеукраїнський) громадський бюджет. Різняться вони тим, що в Громадському бюджеті частина коштів міського бюджету витрачається на проекти запропоновані громадою, а Всеукраїнський громадський

кий бюджет – це інструмент долучення до розподілу державного бюджету, який сприяє розвитку громадської активності та інформаційної грамотності громадян.

Будь-який мешканець чи мешканка можуть подати свою ідею, зібрати необхідну кількість голосів та реалізувати свій проєкт за бюджетні кошти. Але на кожному з етапів необхідний авторський контроль. Якісно виписані проєкти і кошториси є запорукою позитивних експертиз і висновків. Участь у громадському бюджеті та Всеукраїнському громадському бюджеті розвиває чудові навички групової командної роботи, в тому числі за допомогою електронних інструментів.

Інструменти включають: типове положення про громадський бюджет участі та національний (всеукраїнський) громадський бюджет, методичні рекомендації щодо впровадження, навчальні курси для

представників публічної влади та громади щодо ефективного використання цих інструментів, методичні рекомендації щодо організації інформаційно-просвітницької кампанії та комплекс заходів із впровадження інструментів для громади.

Інструмент стане корисним для:

- центральних органів влади та органів місцевого самоврядування, що бажають залучати мешканців до прийняття рішень щодо розподілу частини бюджетів з урахуванням потреб громади;
- громадянам, що бажають захистити свої права на участь у прийнятті рішень задля розвитку своєї спільноти і врахування її потреб.

Як це працює?

Проводяться консультації, готується проєкт рішення про впровадження положення «Про громадський бюджет». В залежності від рівня, парламент чи місцева рада своїм рішенням приймає положення «Про громадський бюджет». Розробляється календарний план реалізації етапів про-

У заходах по Громадському та Всеукраїнському громадському бюджетах

ВЗЯЛИ УЧАСТЬ

5000 українців

480 з них **в онлайн форматі**

мадського (національного) бюджету участі включно із освітнім навчальним планом та програмою. За експертної підтримки проекту Ради Європи опрацьовується положення, проводиться серія заходів з навчання щодо використання громадського (національного) бюджету участі в перший пілотний рік. Надаються консультації та експертно-методична підтримка у проведенні інформаційної кампанії. Завдяки навчанню, передачі методики та опануванню практичних навичок, процес реалізації громадського (національного) бюджету участі набуває сталості.

Який очікуваний результат?

1. Свідомі та відповідальні громадяни та громадянки, які активно беруть участь у процесі прийняття рішень, вміють впливати на розвиток і життєдіяль-

ність своєї громади, голос яких почутий, а думка – врахована.

2. Затверджене положення «Про громадський бюджет» та обсяг фінансування на реалізацію проектів-переможців, внесено зміни в Статут громади.
3. Впроваджена освітня програма «Основи громадської участі».

Сторінка Всеукраїнського громадського бюджету:
<https://www.facebook.com/vgbua/>

Освітній курс про бюджет участі на прикладі міста Дрогобич, Україна –
<http://kpp-ngo.org/coe/drohobych/gb/>

Презентація концепції національного (всеукраїнського) бюджету участі :
<https://bit.ly/2FZ1r03>

Презентація результатів проведення інформаційної кампанії бюджету участі на прикладі міста Київ, Україна
<https://bit.ly/3co6kmc>

Приклад положення –
ygbly.pb.org.ua/help/base

ІНСТРУМЕНТ

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

Надання експертно-методичної підтримки органам влади щодо вдосконалення нормативно-правових рамок для громадської участі на муніципальному рівні.

Мета: забезпечення прозорості місцевого самоврядування, розвиток сучасної правової бази для громадської участі, адаптація механізмів громадської участі під місцеві умови і контекст шляхом підтримки та заохочення участі громадян, розробка та впровадження інноваційних механізмів громадської участі, вдосконалення існуючих положень, що стосуються інструментів громадської участі.

Інструмент включає: оцінку потреб вдосконалення нормативно-правової бази муніципалітетів, центральних і регіональних органів влади в питаннях, що стосуються громадської участі, консультації з експертами, експертно-методична підтримка в створенні та впровадженні оновлених положень, статутів, інноваційних механізмів громадської участі.

Інструмент буде корисним для: місцевих органів влади, які бажають активно залучати громадян до прийняття рішень.

Як це працює? За запитом муніципалітету, експертами Ради Європи проводиться оцінка існуючої нормативно-правової бази для громадської участі, консультації, готуються пропозиції, що складаються з вдосконалення положень, які стосуються інструментів громадської участі. Місцева рада своїм рішенням приймає положення.

Який очікуваний результат?

1. Після вдосконалення нормативно-правових рамок для громадської участі шляхом імплементації статутів і положень, громадяни мають більше можливостей впливати на прийняття рішень і вироблення політик на муніципальному рівні.
2. Робота місцевого самоврядування стає більш прозорою, що скорочує розрив між громадянським суспільством і органами влади.

Даний інструмент у вигляді постійної і системної підтримки ряду українських муніципалітетів привів до посилення місцевої нормативно-правової бази для механізмів громадської участі в містах Київ, Львів, Житомир, Тернопіль, Мукачево, Обухів, Дрогобич, Мерефа, Кролевець та інших (зокрема, міські ради прийняли сучасні положення / статuti, що закріплюють широкі можливості для громадської участі, в яких врахована гендерна проблематика в процесі прийняття рішень).

Інструменти громадської участі:

Львів

Житомир

Тернопіль

ІНСТРУМЕНТ

ОНЛАЙН-КУРСИ У СПІВПРАЦІ З THE CONSULTATION INSTITUTE

Ефективні публічні консультації - це наріжний камінь інклюзивного процесу участі. У співпраці з The Consultation Institute ми пропонуємо онлайн-курси з ключових елементів для проведення ефективних публічних консультацій.

Мета: ми хочемо, щоб процес прийняття рішень був більш відкритим для громадської участі та рішення, прийняті муніципалітетами, враховували інтереси і потреби всіх громадян, в тому числі тих, голос яких рідко чути.

Інструмент включає: курси з ефективних публічних консультацій (англійською мовою):

- Базовий курс з публічних консультацій
- Картування зацікавлених сторін для публічних консультацій
- Фокус групи
- Опитування та анкети
- Аналіз даних і підготовка звітів
- Збір даних, інформації і формування вибірки
- Проведення консультацій і публічних заходів

Інструмент буде корисним для:

- державних службовців,
- активних громадян,
- НУО,

- громадських активістів,
- експертів в сфері громадської участі.

Як це працює?

Курси інтерактивні, а теоретичні знання взаємопов'язані з практичними кейсами, які надаються учасникам.

Який очікуваний результат?

1. Слухачі курсів отримують необхідні теоретичні та практичні знання для проведення ефективних публічних консультацій.
2. Процес прийняття рішень в муніципалітетах, які представляють слухачі курсів, стає більш відкритим, а рішення місцевої влади враховують інтереси й потреби всіх громадян, в тому числі тих, голос яких рідко чути.

Відділ з питань виборів та громадянського суспільства надає консультації і технічну допомогу державам-членам Ради Європи щодо різних аспектів виборів, таким як нарощування потенціалу учасників виборчого процесу та підвищення обізнаності виборців.

Одна з ключових завдань Відділу - сприяти активній ролі громадянського суспільства у прийнятті рішень за допомогою створення сприятливих умов, включаючи вдосконалення нормативно-правової бази для функціонування НУО; розробку стійких механізмів і платформ для діалогу, консультацій та співпраці між громадянським суспільством і органами влади в державах-членах, а також інноваційних інструментів і методик для підвищення ефективності та результативності процесу прийняття рішень та участі громадськості в ньому.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

UKR

www.coe.int

Рада Європи є провідною правозахисною організацією континенту. Вона складається з 47 держав-членів, з яких 27 є членами Європейського Союзу. Всі держави-члени Ради Європи підписали Європейську конвенцію про права людини - договір, спрямований на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за дотриманням Конвенції в державах-членах.